

Το μανιάτικο μοιρολόι

[Πολιτισμός](#) / [Λαογραφία-Παράδοση](#)

[Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού](#)

Οι Μανιάτες είχαν την ξεχωριστή ικανότητα να βλέπουν το καθετί αντικειμενικά και στη σωστή του θέση. Η σκληρή ζωή και η μέχρις εσχάτων αγώνες για την ελευθερία, τούς έκαναν να αντιμετωπίζουν κατάματα τις εναλλαγές του βίου και κυρίως την κοινή μοίρα όλων μας, τον θάνατο.

Ο θάνατος στη Μάνη έπαιρνε τις τρομακτικές διαστάσεις που πραγματικά έχει. Γιατί μόνον η μανιάτικη ψυχή, εύθικτη και ευάλωτη καθώς είναι, μπορούσε να νιώσει τον βαθύτατο συγκλονισμό που επιφυλάσσει στον άνθρωπο η εκμηδενιστική αίσθηση του αμετακλήτου τέλους. Και μόνο η Μανιάτισσα μοιρολογίστρα μπορούσε να εκφράσει το βαθύ σπαραγμό της ανθρώπινης ψυχής για το τραγικό πεπρωμένο του ανθρώπου. Η Μανιάτισσα είχε την μεγαλειώδη δύναμη, αν και εντελώς αγράμματη, να στέκεται ποιητικά ανάμεσα στους ζωντανούς και τον θάνατο, στον επάνω κόσμο και στον Άδη, να συλλαμβάνει το νόημα της ζωής και του θανάτου και να εκφράζει με λυρικότητα τον αμέτρητο πόνο του ανθρώπου για την αδυσώπητη μοίρα του. Και στη δραματική ώρα, που ο άνθρωπος κείτεται

άψυχος ενώπιον της, έστεκε σαν ασύγκριτη αρχαία τραγωδός εμπρός στον νεκρό και αντίκρυ στον θάνατο, ηττημένη και σπαρακτική μέσα στην πλήρη γνώση της και ξέπλεκη μέσα στον θυμό της. Και έτσι, ανίσχυρη μπροστά στον άφθαρτο εχθρό, υπερευαίσθητη στην ανελέητη τύχη της και στην τραγική συμφορά της, άνοιγε τη ματωμένη ψυχή της και έκλαιγε, στιχουργούσε και τραγουδούσε το συγκλονιστικό μοιρολόι του θρήνου για την απώλεια.

Το μοιρολόι της Μανιάτισας είχε τον δακρυσμένο λυγμό της ορφανεμένης καρδιάς της και όλο το καυτό πάθος της εκδίκησης για τον άδικο θάνατο, που από την αρχή της δημιουργίας του κόσμου ζητά να πάρει τη ζωή. Το μανιάτικο μοιρολόι δεν ήταν μόνο μία συγκλονιστική φωνή πένθους, αλλά ήταν και είναι ο επικός ύμνος του ανθρώπου στη ζωή, που για πάντα χάνεται: σπαρακτική διαμαρτυρία της γυναίκας που μένει από νέα, χήρα, Η απελπισμένη κραυγή της κόρης που μένει χωρίς προστάτη. Είναι η έκφραση της υπέρτατης οδύνης, ορθή και τρυφερή συνάμα, λυρική εκδήλωση της κεραυνοχτυπημένης μάνας που μένει χωρίς παιδί.

Η Μανιάτισσα μοιρολογίστρα, θρηνολογώντας εμπρός στο θάνατο, τότε εκδήλωνε φιλοσοφικά το πένθος της για τον νεκρό που πέθανε από γηρατειά ή άλλη φυσική αιτία, τότε θρηνούσε την χαμένη νεανική ζωή, αξιοπρεπής και μοιρολατρική Εκάβη, όταν τύχαινε να πέσει ο γιος της από το εχθρικό βόλι, ή έκλαιγε σαν ανυπεράσπιστη Ανδρομάχη, όταν ο εχθρός ήταν προ των πυλών και ο άντρας της σκοτωμένος. Κι άλλες φορές πάλι, οδηγιόταν σε ανυποχώρητη Ηλέκτρα και φοβερή μέσα στον σπαραγμό της και στο ασίγαστο εκδικητικό πάθος της, πρόσταζε τιμωρία για τον ένοχο και δικαίωση για τον αδικοσκοτωμένο, που έπεσε

από άνανδρο δολοφονικό χέρι.

Το μοιρολόι της Μανιάτισσας απέδιδε αριστοτεχνικά όλες τις τραγικές ανθρώπινες καταστάσεις. Συνέθετε με ακριβή παραστατικότητα εικόνες, αυτοσχεδίαζε με θαυμαστή ετοιμότητα και περιέγραφε γεγονότα και συναισθήματα που είχαν σχέση με τον νεκρό και το περιβάλλον του. Έκλαιγε με σπαραγμό και ορθωνόταν απέναντι στην ιστορία για τον θάνατο του παιδιού της. Υμνούσε σαν αρχαία Σπαρτιάτισσα το θύμα του πολέμου. Ιστορούσε επιδέξια τα έργα του άνδρα και δέσμευε με βαριές υποθήκες τους συγγενείς του σκοτωμένου για το ηθικό τους χρέος να εκδικηθούν τον άδικο χαμό του. Το μοιρολόι είναι η χαρακτηριστικότερη έκφραση της Μανιάτισσας γυναίκας. Το αξεπέραστο δημιούργημα της, με το οποίο κατέλαβε την κορυφαία θέση στον στην δραματική μανιάτικη κοινωνία του ήλιου και του Άδη.

Παιδί μου, καλησπέρα σου, που ήρθα στον οντά σου
σου έφερα μοσχολίβανο νά 'χεις τη μυρωδιά του.
Ήλιε μου του μεσημεριού κι αστέρι του μεσονύχτιου,
φεγγάρι μου λαμπρότατο, και πού θα βασιλέψεις;

Κανίστρι μου χρυσό βεργί και άσπρο μου καριοφίλι,
μήτε στην πόρτα φαίνεσαι μήτε στο πανεθύρι.
Κυπαρισσάκι μου ψηλό και στην κορφή ασημένιο,
ως τότε να σε καρτερώ και να σε περιμένω;

Καρδιά μου απαρηγόρητη, λίγο παρηγορήσου,
κι άλλες πολλές το πάθανε, δεν είσαι μονάχη σου.

<https://bit.ly/3Ptdd2b>